

نوی لیکدود

د پښتو ژبي د لیکلو نوی سیستم

• نوی لیکدود
• د لوست کتاب

Ketabton.com

لیکوال: فضل الرحمن نیازی

نویس لیکنود

بسم الله الرحمن الرحيم

وېل کيږي چې پښتو ته د اسلام له راتګ وړاندي پښتو ژبه په خروشتي او يوناني لیکدود لیکل کېده، خو کله چې پښتو ته د اسلام زریني وړانګي را ورسېدې نو د پښتو رسم الخط هم په عربي رسم الخط واوښت، دا چې په فارسي او پښتو کې داسې غبرونه شته چې په عربي ژبه کې نشته، نو د عربي ژبي په ځينو تورو کې ځینې نښې او علامې زیاتي کړل شوې تر څو د هغو غبرونو استازولي وکړي چې فارسي او پښتو ژبه یې لري، او عربي لیکدود د هغو لپاره کوم توری نه لري، نو له همدې وجې لومړی فارسيانو د فارسي ژبي لپاره ځینې توري وضع کړل لکه: چ، ژ، پ او گ. خو لکه څنګه چې پښتو ژبه له فارسي ژبي زیات غبرونه لري، نو د فارسي د یادو تورو تر څنګ په پښتو کې د نښو په زیاتولو سره نور توري هم رامنځته شول، لکه: ټ، څ، ځ، ډ، ږ، ښ او ڼ. خو د یادو تورو رامنځته کول یواځې د بې غبره تورو په برخه کې وو او پښتو ژبه په دې برخه کې اوس ستونزه نه لري خو د غبریزو تورو په برخه کې نه په فارسي کې کوم توری رامنځته شو او نه هم په پښتو کې، یواځې هغه غبریز توري چې عربي کې شته په فارسي او پښتو کې کارول کيږي خو د فارسي او پښتو د ځانګړو غبریزو تورو لپاره یا بیخي کوم توری نه لیکل کيږي، یا هم بې غبره توری

لیکل کیري، چې په دې سره یو توری کله د یو غږ استازولي کوي او کله د بل غږ استازولي کوي.

د وخت په تېرېدو سره د بې غږه تورو په برخه کې د پښتو ژبي لیکدود خه پرمختګ وکړ، په پښتو ژبه کې د زورکي لپاره د ها توري له پاسه د لیکوالانو له خوا د لکۍ لرونکي یا نښي ته ورته ځانګړي نښه کارېدله، خو د عصري او کمپیوټري کیلیدرو په راتګ سره د هغې استعمال هم ختم شو، ځکه چې په کیلیدرو کې هغه نښه نه وه، همدارنګه په پښتو کې پښخه یاګاني رامنځته شوې، چې ځیني یې یواځې د یوه غږیز توري لپاره دي لکه اوږده یا، خو ځیني یې یو غږیز او بل بې غږه توری رانغاړي لکه کړواله او ښځینه یا چې د زورکي او بې غږه یا استازولي کوي، او بې ټکو یا چې د زور او بې غږه یا استازولي کوي. خو دا ډول زیاتوني که له یوې خوا پرمختګ دی له بلې خوا په دې سره د پښتو توري زیاتیري، او د پښتو ژبي شته ستونزي هم نه ورباندې حل کیري.

په پښتو کې کړواله، ښځینه او بې ټکو یاګاني صرفي او ګرامري یاګاني ګڼلې شو خو د رسم الخط یاګاني نه دي، نو له همدې وجې په رسم الخط او لیکدود کې هم منځته راوړني باید د همدې ځانګړي له ادرسه وي، نه د بلې

ځانګي له ادرسه، ځکه چې دا د رسم الخط دنده ده چې یو توری د یو غیر استازولي وګړي، او باید رسم الخط د یو غیر لپاره ځانګړی توری ولري، رسم الخط دا دنده نه لري چې موږ ته مذکر او مونث را وپېژني، یا اسم او فعل را وپېژني دا شیان په ګرامر پوري اړه لري.

د پښتو ژبي د غږیزو تورو د کمښت له امله ځیني لیکوالان وايي چې د پښتو رسم الخط باید په لاتیني رسم الخط واوړي، لکه څنګه چې ترکانو او تاجکانو د خپلو ژبو رسم الخط په لاتیني لیکدود اړولی دی، دوی وايي چې لاتیني لیکدود د شته ستونزو ځواب ویلی شي، خو په لاتیني لیکدود رسم الخط اړول که یاده ستونزه حل کولی شي له بله اړخه ستونزي او زیانونه هم لري، له نوي سره د نوي لیکدود زدکړه، له ديني اړخه له قرآن او احاديثو سره اړیکي پرې کېدل، په تاریخي او پخوانیو کتابونو او لیکل شویو آثارو باندې د نوي نسل نه پوهېدل، دا هغه ستونزي دي چې په لاتیني لیکدود پلي کولو سره به رامنځته شي، همدارنګه په یوه داسې جغرافیه کې د لاتیني لیکدود پلي کول ګټور نه دي چې وګړي یې عربي لیکدود کاروي لکه عربي، فارسي، اردو او د نورو ژبو ویونکي، بلکې دا به د پښتو د پرمختګ

په ځای د وروسته والي سبب وگرځي او پښتو به د فارسي او اردو چټک پرمختګ له امله نوره هم له زوال سره مخ شي.

همدارنګه موږ چې په ديني برخه کې زيات کتابونه او ليکني لرو له هغو سره به مو هم اړيکه وشليري، نو له يوه پلوه به موږ د ديني معلوماتو د پانګې له فقر سره مخ يو له بله پلوه به په لاتيني ليکدود کې موږ ته دښمن داسې افکار او نظريات راوړي چې زموږ له دين سره په ټکر کې وي، په لاتيني ليکدود سره زموږ خپل کلتور او هويت ته هم زيان رسيري.

يادو ستونزو ته په کتو سره بايد يوه داسي حل لاره وموندل شي چې زيان هم ونه لري، او پښتو ژبه هم يو بشپړ يا بشپړ ته نږدې غږيز ليکدود ولري، زما په نظر يوه لاره دا هم کېدلی شي چې د بې غږه تورو په څېر دې د غږيزو تورو لپاره هم د پښتو په اوسني ليکدود کې ځيني توري زيات کړل شي، تر څو د پښتو د ټولو غږونو استازولي وکړي، په دې توګه هغه ستونزه چې په لاتيني ليکدود سره حل کېدلی شي په اوسني ليکدود سره هم حل کېدلی شي، د همدې لپاره له تاسو سره د ليکلو يو نوی ليکدود شريکوم.

په نوي ليكدود يا د ليكلو په نوي سيستم كې ټول پخواني توري كارول كيري، خو ځيني توري زياتيري، ځيني له مينځه ځي، د كلمو په منځ يا پيل كې بيا د ځينو تورو په ځاى نښي زياتيري. نوى ليكدود اوسني ليكدود ته ډېر ورته دى، او هر څوك په اساني سره پرې پوهېدلى شي او ژر زده كېدلى هم شي.

د پښتو بې غږه توري

لكه څنگه چې مو مخكې يادونه وكړه پښتو ژبه د بې غږه تورو په برخه كې كومه د پام وړ ستونزه نه لري، له دې وجي په نوي ليكدود كې هم ټول پخواني بې غږه توري كارول كيري، د پښتو بې غږه توري دا دي.

ب، پ، ت، ټ، ث، ج، چ، ح، خ، څ، ځ، د، ډ، ذ، ر، ړ، ز، ژ، ږ،
 س، ښ، ش، ص، ض، ط، ظ، ع، غ، ف، ق، ك، گ، ل، م، ن، ڼ،
 و، ه، ء، ي.

د پښتو واول يا غريز توري

په اوسني ليکدود کې د هر غريز توري لپاره ځانگړي بڼه نشته، يا شته خو د کلمې په ځينو برخو کې ليکل کيږي او په ځينو برخو کې نه ليکل کيږي، په نوي ليکدود کې د هر غريز توري لپاره يوه نه يوه بڼه شته، خو د کلمې په پيل يا منځ کې د ځينو تورو لپاره نښي زياتي شوي دي، چې په لاندې کړبنو کې يې پېژندلی شئ.

۱ - لنډ الف: ه (a)

لنډ الف چې په ها سره هم مشهور دی، په نوي لیکدود کې مو په لنډ الف سره ځکه نومولی دی چې د الف نیم غیر لري. په اوسني لیکدود کې د لنډ الف لپاره د کلمې په پای کې د ها بڼه کارول کیږي لکه په "ونه"، "ځمکه" او نورو بېلګو کې، او په پیل کې د الف بڼه لیکل کیږي لکه په "انګور"، "انځور" او داسي نورو بېلګو کې. په نوي لیکدود کې هم د یاد توري لپاره د کلمې په پای کې د ها بڼه کارول کیږي، او د کلمې په پیل کې فتحه لرونکی الف (آ) کارول کیږي، او د کلمې په منځ کې یواځې فتحه لیکل کیږي.

د کلمې په منځ او پیل کې مو د لنډ الف لپاره د ها توری ځکه ونه کاراوه چې له اوسني لیکدود سره یې تنافر زیات نه شي، چې بیا نه موږ ته د پوهېدو وړ وي او نه راتلونکي نسل ته، بڼه به دا وي چې لیکدود هم غږیز شي، او اوسنی لیکدود هم د پوهېدو وړ پاتې شي.

۲- لنډه يا ټي (i)

اوسني ليکدود کې د لنډي يا لپاره چې يو غريز توري دي د بي غره يا بڼه ليکل کيږي، په نوي ليکدود کې د لنډي يا لپاره د يا له پاسه د اتو عدد ته ورته نښه زياته شوي ده، تر څو له نورو ياگانو سره يې توپير وشي. لنډه يا د کلمې په هره برخه کې د ليکلو وړ ده.

البته د عربي ژبي هغه کلمې چې په پښتو کې دود دي، که چېرې په عربي ژبه کې زېر ولري، نو سره له دې چې زېر د لنډي يا غږ لري؛ په نوي ليکدود کې به لنډه يا نه ليکل کيږي بلکې د عربي په څېر به زېر ورکول کيږي، دا د دې لپاره چې د عربي ژبي په کلمو کې داسي بدلون رانشي چې عربي کلمې اوسني ليکدود څخه هم پردی شي او د فارسي، اردو او نورو ژبو ويونکو ته هم پردی شي.

۳- لنډ واو : (u)

په اوسني ليکدود کې د لنډ واو لپاره هم چې يو غريز توري دی د بې غږه واو بڼه کارول کيږي، په نوي ليکدود کې د لنډ واو لپاره د بې غږه واو له پاسه د اتو عدد ته ورته نښه زياته شوي ده، تر څو له نورو واوونو سره يې توپير وشي، لنډ واو هم د کلمې په ټولو برخو کې ليکل کېدلی شي.

خو د عربي ژبي هغه کلمې چې په پښتو کې دود دي، که چېرې په عربي ژبه کې پېښ ولري، نوي ليکدود کې به هم پېښ ورکول کيږي، سره له دې چې د پېښ او لنډ واو غږ يو دی، خو د دې لپاره چې نوی ليکدود له اوسني ليکدود او د فارسي، اردو او نورو ژبو له ليکدودونو سره ډېر واټن پيدا نه کړي، يواځې پېښ به ليکل کيږي.

۴- اورد الف (الف): ۱ (ā)

په اوسني ليكدود کې الف چې نوي ليكدود کې په اورد الف سره نومول کيږي، کله د اورد الف لپاره، کله د لنډ الف لپاره کارول کيږي لکه په "وار" کې چې د اورد الف لپاره او "انځور" کې د لنډ الف لپاره کارول شوی دی، او کله بيا د همزي لپاره کارول کيږي سره له دې چې پښتو کې همزه نشته لکه د "اینځر" او "اوبه" په کلمو کې چې الف د همزي لپاره زیات شوی دی.

په نوي ليكدود کې د اورد الف لپاره خپله د الف بڼه کارول کيږي، خو په نوي ليكدود کې به دغه بڼه يواځې د اورد الف لپاره د کلمې په ټولو برخو کې کارول کيږي، او د بل غږ لپاره به نه کارول کيږي.

۵ - اوردۀ يا: ې (e)

د اوسني ليكدود په څېر نوي ليكدود كې هم د اوردې يا لپاره د بې غږه يا بڼه ليكل كيږي چې لاندي دوه سر په سر ټكي لري، له اوسني سره يې توپير دا دی چې اوردۀ يا اوسني ليكدود كې د كلمې په پيل كې نه ليكل كيږي، خو نوي ليكدود كې ليكل كيږي.

۶ - اورد واو : و (O)

په اوسني ليكدود كې د اورد واو لپاره ځانگړي بڼه نشته، د اورد واو لپاره د بې غږه واو توري ليكل كيږي، په نوي ليكدود كې د ياد غږيز توري لپاره د يا له پاسه د اوه عدد ته ورته نښه زياته شوي ده، او د كلمې په ټولو برخو كې د ليكلو وړ ده.

۷- زورکی : ۀ (Θ)

اوسني لیکدود کې د کلمې په پای کې د زورکي غریز توري لپاره د ډېرو لیکوالانو له خوا د ها له پاسه وړه همزه لیکل کیږي، خو په منځ کې د کاروني وړ نه ده، په نوي لیکدود کې هم د کلمې په پای کې همدا بڼه لیکل کیږي، او د کلمې په منځ کې د بې غږه توري له پاسه بیضوي ولاړ شکل “” لیکل کیږي چې گردۍ ها ته ورته ده، تر څو د زورکي په غریز توري دلالت وکړي، خو د کلمې په پیل کې زما په نظر په پښتو کې کومه بېلگه نشته؛ له همدې وجې د کلمې په پیل کې د یاد توري لپاره په نوي لیکدود کې هم کومه بڼه نه ده غوره شوي.

یادونه:

که وغواړو چې اوږد معروف واو ولیکو نو د عربي ژبي په څېر یې لیکلی شو چې لنډ واو او بې غږه واو یوځای ولیکل شي لکه موسی چې په عربي کې له میم نه وروسته لنډ پېښ او بې غږه واو راغلي دي خو پښتو کې

"مؤسی" یواځې لنډ واو ویل کیږي، پښتو کې د اوږد معروف واو مثالونه دا دي "گڼوړو" "ټاپوړو" ... "یا وغواړو چې اوږده معروفة یا ولیکو نو لنډه یا او بې غږه یا یو ځای لیکو، لکه "کیږي" او "پیشي"

د عربي او پښتو کلمو توپيرونه

په عربي ژبه کې داسې توري شته چې پښتانه یې نه وایي، خو په پښتو کې په مستعار ډول کارول کیږي لکه ع، ح، ف، ق، ص، ض، ط، ظ، ث او ذ. پښتانه دغه توري لیکي خو تلفظ یې نه کوي بلکې یادو تورو ته چې په پښتو تورو کې کوم توری نږدې وي هغه تلفظ کوي، لکه "ف" په "پ" "سره"، "ص" او "ث" په "س" "سره" "ط" په "ت" او نور په ځینو نورو تورو سره تلفظ کوي. په کومه کلمه کې چې یاد توري راغلي وي نو د عربي ژبي به وي، یا به هم د کومي بلي ژبي وي، د یادو تورو ترڅنګ همزه هم د عربي ژبي توری دی ځکه چې پښتو کې داسي بېلګه نشته چې د کلمې په منځ یا پای کې یې همزه راغلي وي، او په پیل کې چې کوم

توري د همزې په بڼه ليکل کيږي همزې نه دي بلکې غږيز توري دي، لکه :
انگور، کې لنډ الف دی، اينځر کې لنډه يا ده او اوبه کې لنډ واو دی دا
به په نوي ليکدود کې د غږيزو تورو په بڼه ليکل کيږي، د همزې په بڼه به
نه ليکل کيږي.

له دې بحث نه دا نتيجه لاسته راځي چې کومه عربي کلمه په سر کې همزه
ولري وروسته يې که هر ډول غږيز توری راشي، نو همزه به ګڼل کيږي،
غږيز توری به نه ګڼل کيږي. لکه : اسلام کې له همزې وروسته لنډه يا
“زېر” راغلي ده، نو دغه توری “ا” به همزه ګڼل کيږي، ځکه چې عربي
کلمه ده او لنډه يا به نه ګڼل کيږي خو په اينځر کې چې نوي ليکدود کې
داسي ليکل کيږي “يُنْخَر” همزه نه ده بلکې لنډه يا ده ځکه چې اينځر
پښتو کلمه ده، خو دغه توپير يواځې په ليکلو کې څرګنديږي، تلفظ د
دواړو يو ډول دی.

همدارنګه اوبه به “وَبُه” ليکل کيږي “اوبه” به نه ليکل کيږي، ځکه چې په
پيل کې يې لنډ واو غږيز توری راغلی دی، همزه نه ده، او اخروي به

"اُخروئ" لیکل کیري ځکه چې دا عربي کلمه ده، په سر کې یې غږیز توری نه راځي بلکې په سر کې یې لنډه پېښ لرونکي همزه راغلي ده. خو کوم ځای کې چې د کلمې په سر کې په پښتو کې لنډ الف راغلی وي یا په عربي کې زورلرونکي همزه راغلي وي لیکل او تلفظ به یې یو ډول وي، یواځې نوم به یې بدل وي، عربي کلمه کې به زورلرونکي همزه نومیري او پښتو کلمه کې به لنډ الف ګڼل کیري لکه: امر چې عربي کلمه ده نو "ا" به همزه نومول کیري، او انگور چې پښتو کلمه ده نو "ا" به لنډ الف نومول کیري، اگر که د دواړو لیکل او وېل یو رنگ دي.

زیاتوني:

نوي لیکدود کې لاندې توري زیات شوي دي

۱ - و

۲ - ئ

۳ - و

۴- آ

۵- ه (لنډ الف يا هغه ها چې راتلونکي کلمې پسې نه نښلي).

همدارنگه لاندې نښې زياتې شوي دي

۱- َ

۲- ِ

۳- ُ

۴- ۰

که د دغو بڼو په ځای نوري بڼې غوره وبلل شي تغیر هم کې راتلی شي.

کونې:

لاندې توري په نوي لیکدود کې کم شوي دي

۱ - کړواله يا (ئ)

۲ - بې ټکو يا (ی)

۳ - لکۍ لرونکي يا (ی)

د غږیز لیکدود اړتیا

لکه څنګه چې نوی لیکدود یو غږیز لیکدود دی، او غږیز لیکدود د هري ژبي لپاره ګټور وي، یوه ژبه په غږیز لیکدود سره ښه پرمختګ کولی شي، لوستل یې اسانه کيږي، او مختلفو لهجو څخه یوه معیاري لهجه په دې ډول

ليکدود سره منځته راتلی شي، له دې وجي د پښتو لپاره هم داسي ليکدود اړين دی.

پښتو يوه داسي ژبه ده چې اوبښتي حالتونه يې ډېر دي، په اوسني ليکدود کې اوبښتي حالتونه په سمه توګه نه معلومېږي، له دې وجي کله چې د دري ژبي ويونکي پښتو متن لولي ډېر تېر وځي، له مفرد نه جمع جوړه کړي، له جمعي نه مفرد جوړ کړي، غير مغير حالت مغير کړي، مغير حالت غير مغير کړي چې په دې سره جمله کې ګډوډي رامنځته کيږي.

دا تېر وتي کله کله له لوستو خلکو او د راډيوګانو له نطاقانو څخه هم کيږي خو په نوي ليکدود کې دا تېروتنې کميږي يا بيخي له منځه ځي.

کيدی شي لوستونکي دا فکر وکړي چې دا ډول ليکدود په فارسي او اردو ژبو کې هم نه دی پلی شوی، نو په پښتو کې ولي پلی کيږي؟ خو زما په اند پښتو ژبه له فارسي او اردو ژبو څخه غږيز ليکدود ته ډېره اړتيا لري، ځکه پښتو مغير حالتونه ډېر لري، تر دې چې د خج له وجي هم پښتو

توري بدلون کوي، لکه "سپېڅلی" چې خج یې د خې نه وروسته په لنډ
 الف راغلی دی، په متغیر حالت کې لنډ الف په زورکي بدلېږي او
 "سپېڅلي" وېل کیږي. که چېرې خج د کلمې په پای کې راغلی وي بیا لنډ
 الف یا بل غږیز توری په زورکي نه بدلېږي، لکه "سړی" چې مغیر حالت
 یې "سړي" ده.

بدلونونه او توپیرونه

یواځې هغه ځایونه چې په نوي رسم الخط کې بدل شوي دي، دا دي.

۱:

یاد توری اوسني لیکدود کې څو هدفونو لپاره کارول کیږي، خو نوي
 لیکدود کې یواځې د "ā" غږ لپاره ټاکل شوی دی.

آ:

دغه توری اوسني لیکدود کې نشته، نوي لیکدود کې د "a" غږ لري . همدارنگه د یاد غږ لپاره نوي لیکدود کې د کلمې منځ کې یواځې زور ـ زیات شوی چې د a غږ لري .

داسې هم کېدی شوه چې (ه) په پیل او منځ کې وکارول شي لکه څنگه چې په پای کې کارول کیږي، خو له دې امله چې نوی لیکدود له اوسني لیکدود سره ډېر پردی نه شي په پیل کې او منځ کې یې شکل یو نه کړل شو لکه " افغانستان " له " هفغانیستان " څخه " افغانستان " ته ډېر نږدې ده، او " ځمکه " له " ځمکه " څخه " ځمکه " ته ډېر نږدې ده.

ئ:

دغه یا اوسني لیکدود کې نشته، نوي لیکدود کې زیاته شوي ده، همدارنگه کومه کلمه چې عربي کې زېر لري، نوي لیکدود کې هم د زېر نښه ورکول کیږي . خو پیل کې دغه نښه " ا " یواځې د زېر لرونکي همزې لپاره ده، لنډه یا به نه نومول کیږي .

ؤ:

دا واو د لنډ واو لپاره ټاکل شوی، د لنډ واو لپاره مخکې بې غږه واو کاریده. د دې لپاره چې د نوي او پخواني لیکدود تر منځ ډېر واټن رانشي یواځې یې له پاسه یوه نښه زیاته شوه. لکه "لور" (د زوي خور) چې مخکې لور لیکل کېده. که چېرې د عربي ژبي په یوې کلمې کې پېښ وي، نو پښتو کې به هم په پېښ سره لیکل کیږي. همدارنګه که د عربي ژبي په یوې کلمې کې پېښ لرونکي همزه راشي د عربي په څېر به "أ" لیکل کیږي، او دې ته به لنډ واو نه وېل کیږي، لکه "اسامه" چې "أسامه" لیکل کیږي.

ؤ:

دا واو پخواني لیکدود کې نه کاریده.

◌: دغه نښه د زورکي غږیز توري لپاره د کلمې په منځ کې زیاته شوي.

يادونه :

په لاتيني ليکدود کې د همزې لپاره ځانګړې بڼه نشته، ځکه چې په لاتيني ژبه کې همزه نشته، پښتو ژبه هم همزه نه لري، يواځې د کلمې په پيل کې راځي هغه هم په اصل کې همزه نه وي بلکه غږيز توري وي، په دې دليل چې پښتو کې داسې ساري نشته چې همزه د کلمې په منځ کې يا پای کې راغلي وي، له همدې امله کله چې اور، انګور، اينګور، اوسپنه آفرين په لاتيني ليکدود کې ليکو د همزې لپاره يې ځانګړی شکل نه ليکل کيږي بلکه همدغه غږيز توري د همزې په ډول تلفظ کيږي او ليکل کيږي لکه **or**

angur, ingor, ubə, āfarin

که غواړو چې له عربي رسم الخط نه ګټه واخلو نو موږ دوه اختياري لارې، يو دا چې ګټ مټ د لاتيني ليکدود په څېر کار وکړو او همزه ونه ليکو خو غږيز توري د غږيزو تورو سره د همزې په څېر تلفظ کړو، نو تېرې بيلګې به داسې ليکو " وړ، انګور، ینګور، وېه، افرین ". دوهم اختيار دا دی چې همزه د يو مستقل توري په توګه ځانګړي وليکل شي او له هغې وروسته غږيز توري هم وليکل شي نو يادي بيلګې به داسې ليکل کيږي : اؤر، انګور،

اينگور، اوبه، آفرين. خو په دوهم اختيار غوره کولو سره غږيز توري په خپلواکو غږيزو تورو نومول ناسم برېښي ځکه چې پيل کې د راتلو جوگه نه شول په داسې حال کې چې غږيز خپلواک توري د کلمې په هره برخه کې راتلی شي. په دې دواړو اختيارونو کې بايد يو غوره شي هغه چې د ژبې له طبيعت سره جوړ وي، نوي ليکدود کې لومړی اختيار غوره شوی. د لومړي اختيار گټه دا ده چې کلمه لنډه ليکل کيږي، او همدارنگه که څوک غواړي چې پښتو کلمه يا متن په IPA (نړيوال فونتيک الفبا) باندې واړوي په اسانۍ سره کولی شي او سافټويرونو سره دا کار نور هم اسانه کيدلی شي.

د دې مطلب دا نه دی چې همزه له منځه يوړل شي، بلکه همزه هم بايد په خپل ځای پاتې شي او يو مخ له الفبا څخه لري نه شي ځکه همزه هم د عربي ژبي د نورو تورو لکه ح، ع، ف، ق، ص، ض، ط، ظ په څېر د پښتو يو توری گڼل کيږي. لکه: قراءت، مسأله، قرآن، مسؤول او داسي نورو کې همزه کارول کيږي.

همزه خو شکله لري، چې د استعمال ځانگړي ځايونه لري لکه: ء، ا، ئ، و. همدارنگه هر الف چې زېر يا پېښ لري همزه بلل کيږي لکه: ل، ا، ا. که

زور لري نو که چېرې عربي کلمه وي بيا به هم همزه نوميږي لکه آمر، که عربي کلمه نه وي نو لنډ زور به نوميږي، لکه انگور.

همدارنگه که چېرې (ا) د کلمې په سر کې راشي اوږد الف به ګڼل کيږي، که عربي کلمې کې دا ډول غږ د کلمې په پيل يا منځ کې راشي نو داسي (آ) به ليکل کيږي او "همزه+الف" به ګڼل کيږي لکه آخر او قرآن. که چېرې عربي کلمه کې الف او لنډه يا يو حای راشي مجموعه به مکسوره همزه ګڼل کيږي لکه ايمان.

نوی لیکدود او یاګانې

ی : دغه الفی یا ده، د الف د غږ لپاره د عربي ژبي د ځینو کلمو په پای کې ليکل کيږي چې راتلونکي کلمه نه پسې نښلي لکه په موسی، عیسی او داسې نورو بېلګو کې.

ی : د دې په حای داسي ليکل کيږي (ي) لکه :ګړي

ئ : د دې په حای داسې لیکل کیږي (ښي) لکه : ولولي

ي : دغه یا به یواځې د بې غږه یا لپاره کارول کیږي . لکه : یو

ې : دغه یا هم ثابته پاتې کېږي . لکه : شپې .

ی : دغه بې ټکو یا چې راتلونکي کلمه پسې نښلي ، نوي لیکدود کې نه کارول کیږي .

له لاتیني لیکدود سره د نوي لیکدود توپیر

نوی لیکدود له لاتیني لیکدود سره څو توپیرونه لري ، په لاتیني لیکدود کې هر غږیز توری د کلمې په هره برخه کې یو ثابت او نه بدلېدونکی شکل لري خو په نوی لیکدود کې د دې لپاره چې له اوسني لیکدود سره یې تنافر او لرې والی لږ وي د ځینو غږیزو تورو شکلونه د کلمې په پیل ، منځ او پای کې بدلیږي ، خو د ټولو دنده یوه وي .

په کلمه کې د غږیزو تورو د شکلونو بدلیل که له یوه اړخه ستونزه جوړوي ، خو له بله اړخه ګټور هم دي ، د غږیزو تورو د شکلونو بدلېدل مو له پخواني لیکدود سره نه پردي کوي ، کلمه راته په خپل اصل باندې ساتي ، دغه ګټې لاتیني لیکدود نه لري .

لکه لنډ الف په لاتيني ليکدود کې ثابت توری (a) لري خو نوي ليکدود کې په پيل کې (آ) ليکل کيږي، منح کې (ـ) يواځې فتحه يعنې زور ليکل کيږي او پای کې (ه) ليکل کيږي.

همدارنگه زورکې په نوي ليکدود کې دوه بني لري.

د نوي ليکدود کتي چې لاتيني ليکدود يې نه لري

۱- د نوي ليکدود يوه گټه دا ده چې پښتانه او د عربي، فارسي، اردو او نورو ژبو ويونکي چې عربي رسم الخط کاروي په اسانۍ سره پرې پوهېدلی شي، او هغوی به يې په لوستلو د پرديتوب هيڅ احساس نه کوي، په داسي حال کې چې موږ هم په داسي جغرافيه کې پراته يو چې عربي رسم الخط پکې کارول کيږي.

۲- بله گټه يې دا ده چې په پښتو گرامر کې دوه ډوله دالونه کارول کيږي چې د اضافت او حکم دالونه دي په نوي ليکدود کې يې توپير کېدی شي، دا ځکه چې د اضافت دال داسې ده لکه د کلمې په منح کې چې وي نو

په نوي لیکدود کې يې له پاسه زور لیکل کيږي، وروسته يې غږيزه ها نه لیکل کيږي او د حکم دال پای کې وي نو وروسته ترې غږيزه ها لیکل کيږي لکه: **da dā ahmad kitabcha da.** دا د احمد کتابچه ده. خو په لاتيني لیکدود کې دواړه دالونه يو ډول لیکل کيږي لکه: **dā da ahmad kitabcha da.** نو ډېر ځله به په لاتيني لیکدود کې لوستونکی شکمن کيږي چې دا کوم دال ده.

۳- بله ګټه يې دا ده چې نوي لیکدود کې د عربي ژبي ټولي کلمې په خپل اصل ساتل کيږي، او دا ترې جوتيږي چې په عربي ژبه کې يوه کلمه پېښ لري او که زېر لري يا واو لري او که يا لري، چې د معنی له اړخه دا کار ډېر مهم دی، لکه: **sālīm, karīm** چې دا ترې څرګنديږي چې لام په عربي کې هم زېر لري، او کریم چې دا ترې جوتيږي چې را په عربي کې زېر نه لري بلکې له را نه وروسته يا ده، خو په لاتيني کې دواړه کلمې داسې لیکل کيږي **sālīm, karīm** چې دا نه ترې څرګنديږي چې لام او را نه وروسته په اصل کې زېر دی او که يا ده.

۴- له دې سره په نوي ليكدود كې لوستونكى په اساني سره د عربي او پښتو كلمو توپير هم كولى شي.

كېدى شي چې نوى ليكدود ديني، تاريخي، ادبي، كلتوري د اسانه پلى كېدلو او نوري گټي هم ولري.

څنگه نوى ليكدود په IPA (نړيوالې غږيزې الفبا) واړوو؟

تاسې كه د مايكروسافټ ورد د ليكلو پروگرام لړئ يا بل پروگرام لړئ چې د find and replace اختيار يا افشن ولري؛ كولى شئ چې په نوي ليكدود ليكل شوې ليكنه يا كتاب په اساني سره په IPA واړوئ.

له ټولو وړاندي الله كلمه په دې تورو واړوئ. **allah**

له هغه وروسته لاندې توري هم واړوئ

a	ه (غَبِيزه ها)
ə	هَ
yi	یِ / نِی
e	یِ
o	وُ
ā	اء
ā	اَ
i	اِ
u	اُ
a	آ
ə	اَ
u	وُ
i	یِ
U	وُ
a	اَ
i	ای

-له شد سره یو توری پَه دبل تورو واپوئ، لکه مُحَمَّد کپ مّ پَه mm

واړوئ

- هر حرف په متبادل لاتيني حرف واړوئ . چې په دې کې زوري ها هم ده چې په **a** بدليږي .

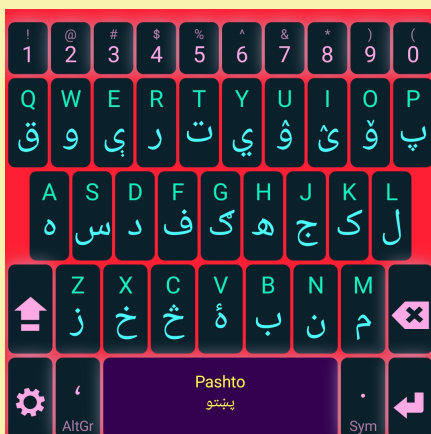
- لکۍ لرونکې او کړواله يا په اصل کې دوه توري دي که ليکلې مو وي نو په **ay** يې بدله کړئ

- که نيمه فاصله مو کارولي وي په دې نښې ' يې بدله کړئ .

- که موسى، عيسى او ورته نومونو کې مو دغه الفې يا (ى) کارولې وي نو په **ā** يې واړوئ .

- کين ليکلورى وټاکئ .

د نوي ليکدود په اړه د بحث، نورو معلوماتو او پوښتنو لپاره لاندې تجربوي فيسبوپاڼه خوښه کړئ.

<https://www.facebook.com/۱۰۳۷۵۲۹۵۸۲۶۰۷۹۲>

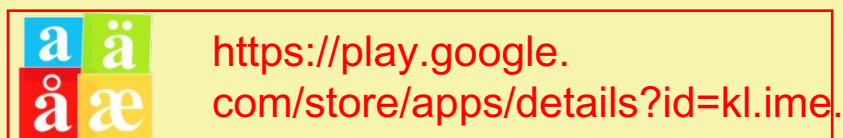
تيلیکرام چينل

t.me/naway_likdod

د نوي ليکدود لپاره کليدېره جوړه کړئ

لاندې کليدېره ښکته کړئ ، کله مو چې کليدېره جوړه کړه، د فاصلې تڼۍ ټينگه ونیسئ ،
Languages ته لاړشئ ، درېم افشن (اېچ) وټاکئ ، او پښتو ژبه غوره کړئ.

د لېاوت لپاره لاندې ليکنو څخه يوه کاپي کړئ ، بيا د فاصلې تڼۍ ټينگه ونیسئ ،
Leyouts وټاکئ ، +DIY ته لاړشئ، لاندې ليکنو څخه مو چې کومه کاپي کړي وي
هغه به درته ښکاره کړي ، تاسې paste غوره کړئ ، نو لېاوت کليدېره به جوړه شي. که بله
کليدېره غواړئ بله ليکنه کاپي کړئ په همدې توگه تاسې په خپله خوښه بله هم جوړولی شئ.

(۱)

(۲)

(۳)

د لوست کتاب

د پښتو ژبې الفبا يا اېڅۍ ۴۸ توري لري ، څلوېښت توري يې بې غږه دي ، او ۷ توري يې غږيز دي

بې غږه توري يې دا دي

شمېر	پښتو بڼه	لاتيني بڼه
۱	ب	b
۲	پ	p
۳	ت	t
۴	ټ	ṭ
۵	ث	θ
۶	ج	j
۷	چ	č
۸	ح	ḥ
۹	خ	x
۱۰	څ	c
۱۱	ځ	ǰ
۱۲	د	d

ḏ	ذ	۱۳
ḍ	ذ	۱۴
r	ر	۱۵
ṛ	ر	۱۶
z	ز	۱۷
ž	ژ	۱۸
ẓ	ز	۱۹
s	س	۲۰
š	ش	۲۱
ṣ	ص	۲۲
ṣ̣	ص	۲۳
ẓ	ض	۲۴
ṭ	ط	۲۵
ẓ̣	ظ	۲۶
ʿ	ع	۲۷
ğ	غ	۲۸
f	ف	۲۹
q	ق	۳۰

k	ک	۳۱
g	گی	۳۲
l	ل	۳۳
m	م	۳۴
n	ن	۳۵
ṇ	ڻ	۳۶
w	و	۳۷
h	ه	۳۸
	ء	۳۹
y	ي	۴۰

غښتو توري

غښتو توري دا دي:

۱- لنډه آلف: (اَ / اِ / اُ / هَ / هِ / هُ)

۲- لنډه يا: (يَ / يِ / يُ)

۳- لنډه واو: (وَ / وِ / وُ)

۴- وړد آلف: (اَ / اِ / اُ)

۵- وړده يا: (يَ / يِ / يُ)

۶- وړد واو: (وَ / وِ / وُ)

۷- زورکي: (اَ / اِ / اُ / هَ / هِ / هُ / يَ / يِ / يُ / وَ / وِ / وُ)

د کلمو په بېلابېلو برخو کې د غريزو تورو ښي

لنډ اَلِف (اَ اِ اُ / هـ / a)

پیل کې

آب	آپ	آت	آت	آث	آج	آچ	آح
ab	ap	at	aṭ	aθ	aj	ač	aḥ
آخ	آڅ	آځ	آد	آډ	آذ	آر	آړ
ax	ac	aǰ	ad	aḍ	aδ	ar	aṛ
آز	آژ	آړ	آس	آش	آښ	آص	آض
az	až	aṛ	as	aš	aṣ	aṣ	aḥ
آط	آظ	آع	آغ	آف	آق	آگ	آگ
aṭ	až	aḥ	ağ	af	aq	ak	ag
آل	آم	آن	آن	آو	آه	آء	آي
al	am	an	aṇ	aw	ah	aa	ay

مَنَحْ کِی

بَ	پَ	تَ	تہ	ثَ	جَ	چَ	حَ
ba	pa	ta	ṭa	ṯa	ja	ča	ḥa
خَ	خَ	حَ	دَ	ڊَ	ذَ	رَ	رَ
xa	ca	ja	da	ḍa	ḍa	ra	ṛa
زَ	ژَ	رَ	سَ	شَ	بَ	صَ	ضَ
za	ža	za	sa	ša	ṣa	ṣa	ẓa
طَ	ظَ	عَ	غَ	فَ	قَ	کَ	گَ
ṭa	ẓa	ʿa	ġa	fa	qa	ka	ga
لَ	مَ	نَ	نہ	وَ	هَ	ءِ/آ	یَ
la	ma	na	ṇa	wa	ha	a	ya

پای کپی

به	په	ته	تِه	ته	جه	چه	حه
ba	pa	ta	ṭa	əa	ja	ča	ḥa
خه	خه	خه	ده	دِه	دِه	ره	رِه
xa	ca	ja	da	ḍa	ḍa	ra	ṛa
زه	ژِه	رِه	سه	شِه	بِه	صِه	ضِه
za	ža	za	sa	ša	ša	sa	z
طه	ظه	عه	عه	فه	قه	که	که
ṭa	z̄a	fa	ḡa	fa	qa	ka	ga
له	مه	نه	پِه	وه	هه	هه	یه
la	ma	na	ṇa	wa	ha	a	ya

آند زبر : (ئ _ i)

پیل کپ

ئب	ئپ	ئت	ئتب	ئث	ئج	ئچ	ئح
ib	ip	it	iṭ	iθ	ij	ič	iḥ
ئخ	ئخ̣	ئخ̇	ئد	ئد̣	ئد̇	ئر	ئر̣
ix	ic	iĵ	id	iḍ	iδ	ir	iṛ
ئز	ئز̣	ئز̇	ئس	ئش	ئبنس	ئص	ئض
iz	iž	iẓ	is	iš	iṣ	iṣ̣	iẓ̣
یط	یط̣	یط̇	ئغ	ئف	ئق	ئک	ئگ
iṭ	iṯ	iġ	if	iq	ik	ig	
ئل	ئم	ئن	ئپ	ئو	ئه	ئء	ئي
il	im	in	iṇ	iw	ih	ii	iy

مَنحْ کِی

حِیَ	چِیَ	جِیَ	ثِیَ	تِیَ	تِیَ	پِیَ	یِیَ
hì	čì	jì	θì	ṭì	tì	pì	bì
رِیَ	رِیَ	ذِیَ	دِیَ	دِیَ	حِیَ	خِیَ	خِیَ
rì	ri	ḍì	ḍì	dì	ǰì	cì	xì
ضِیَ	صِیَ	بِیَ	شِیَ	سِیَ	رِیَ	ژِیَ	زِیَ
z	sì	ṣì	šì	sì	zì	žì	zì
کِیَ	کِیَ	قِیَ	فِیَ	غِیَ	عِیَ	ظِیَ	طِیَ
gì	ki	qì	fì	ǧì	ʕì	zì	ṭì
یِیَ	اِیَ	هِیَ	وِیَ	ئِیَ	ئِیَ	مِیَ	لِیَ
yi	i	hi	wi	ṇì	ni	mi	li

پای کپی

بی	پی	تی	ئی	جی	چی	هی	حی
bi	pi	ti	ṭi	ji	či	hi	ḥi
خی	خی	حئی	دی	دی	ری	ری	ری
xi	ci	ǰi	di	ḍi	ri	ri	ṛi
زی	ژی	یری	سی	شی	بنی	صی	ضی
zi	ži	zi	si	ši	ṣi	si	zi
طی	ظی	عی	غی	فی	قی	کی	کی
ṭi	ẓi	ʿi	ǧi	fi	qi	ki	gi
لی	می	نی	ئی	وی	هی	ئی	ئی
li	mi	ni	ni	wi	hi	i	yi

که چهرې یوه عربی کلمه زېر لری تو د پښتو ژبی په نوی لیکدود کې به هم
د زېر په بڼه لیکل کیږی لکه : اسلام، انعام اکرام چې همزه زېر لری او سالم
، عالم چې لام زېر لری ، او تلفظ یې د لنډی یا په خبر دي

لَند واو: (u / و)

پیل کپی

وُب	وُپ	وُت	وُت	وُث	وُج	وُچ	وُح
ub	up	ut	ut	uθ	uj	uĉ	uh
وُخ	وُخ	وُخ	وُد	وُد	وُد	وُر	وُر
ux	uc	uĵ	ud	ud	uδ	ur	ur
وُز	وُژ	وُر	وُس	وُش	وُبس	وُص	وُض
uz	už	uz	us	uš	uş	us	uz
وُط	وُظ	وُع	وُع	وُف	وُق	وُک	وُگ
ut	už	uŋ	uğ	uf	uq	uk	ug
وُل	وُم	وُن	وُن	وُو	وُه	وُء	وُي
ul	um	un	un	uw	uh	uu	uy

مَنخُ او پاي کي

بو	پو	تو	تو	تو	جو	چو	حو
bu	pu	tu	tu	tu	ju	ču	hu
خو	خو	خو	دو	دو	دو	رو	رو
xu	cu	ju	du	du	du	ru	ru
زو	زو	سو	شو	بنو	صو	ضو	
zu	žu	zu	su	šu	su	z	
طو	ظو	عو	غو	فو	قو	کو	کو
tu	zu	fu	gu	qu	ku	gu	
لو	مو	نو	وؤ	هو	ءؤ، اؤ	يو	
lu	mu	nu	nu	wu	hu	u	yu

که چهرې يوه عربی کلمه پېښ لری نو د پښتو ژبی په نوی لیکدود کې به هم
د پېښ په بڼه لیکل کيږی لکه : اُخروئ چې همزه پېښ لری او قُران او
مُصطفی چې قاف او میم پېښ لری او تَلْفُظ یې د لند واو په څېر دي

ورد آلف (ا)

پیل کپی

اب	اپ	ات	ات	اث	اج	اچ	اح
āb	āp	āt	āt	āθ	āj	āč	āḥ
اخ	اخ	اخ	اد	اد	اذ	ار	ار
āx	āc	āj	ād	ād	ād	ār	ār
از	از	اس	اش	اش	ابن	اص	اض
āz	āž	āz	ās	ās	ās	ās	āz
اط	اظ	اع	اغ	اف	اق	اک	اکی
āt	āz	āf	āg	āq	āk	āg	āg
ال	ام	ان	ان	او	اه	اء	اي
āl	ām	ān	ān	āw	āh	āa	āy

مَنْحُ آو پاي کپي

با	پا	تا	ټا	ټا	ټا	ټا	ټا
bā	pā	tā	ṭā	ṭā	ṭā	ṭā	ṭā
خا	خا	خا	دا	دا	دا	دا	دا
xā	cā	ǰā	dā	dā	dā	dā	dā
زا	ڙا	ږا	سا	سا	سا	سا	سا
zā	žā	ṛā	sā	sā	sā	sā	sā
طا	ظا	عا	غا	فا	قا	کا	کا
ṭā	zā	ṛā	gā	gā	gā	gā	gā
لا	ما	نا	ټا	وا	ها	آ	يا
lā	mā	nā	ṇā	wā	hā	ā	yā

ۋېرډه يا (ې)

پيل ڪي

ب	پ	ت	ٻٽ	ٻٺ	ٻج	ٻڄ	ٻڇ
eb	ep	et	eṭ	eṯ	ej	eĉ	eḥ
بخ	بڇ	بڄ	بڊ	بڍ	بڙ	پر	پر
ex	ec	eĵ	ed	eḍ	eḏ	er	eṛ
بز	بڙ	پر	بس	بش	بڻس	بص	بض
ez	ež	eṛ	es	eš	eş	eṣ	eḥ
بط	بظ	بع	بغ	بف	بق	بک	بگ
eṭ	eṯ	eğ	ef	eq	ek	eg	
بل	بم	بن	بڻي	بو	به	ٻيءَ	ٻي
el	em	en	eṇ	ew	eh	ee	ey

مَنْحُ كِي

بې	پې	تې	ټې	جې	چې	حې	
be	pe	te	ṭe	je	če	ḥe	
خې	ځې	ځې	ډې	ډې	ډې	ډې	
xe	ce	ḵe	de	ḍe	ḍe	ṛe	
زې	ږې	ږې	سې	شې	بڼې	صې	ضې
ze	ḷe	ḷe	se	še	še	se	z
طې	ظې	عې	غې	فې	قې	کې	گې
ṭe	ze	ʕe	ḡe	fe	qe	ke	ge
لې	مې	نې	ڼې	وې	هې	ءې	يې
le	me	ne	ṇe	we	he	e	ye

پای کپی

حې	چې	جې	ښې	تې	تې	پې	بې
he	če	je	oe	te	te	pe	be
ړې	ړې	ډې	ډې	دې	حې	خې	خې
re	re	de	de	de	je	ce	xe
ضې	صې	بڼې	شې	سې	ړې	ژې	زې
z	se	se	še	se	ze	že	ze
کې	کې	قې	فې	غې	عې	ظې	طې
ge	ke	qe	fe	ge	fe	ze	te
يې	ءې	هې	وې	نې	نې	مې	لې
ye	e	he	we	ne	ne	me	le

ۋېرد واو(ۆ)

پېل كې

ۋب	ۋپ	ۋت	ۋت	ۋث	ۋج	ۋچ	ۋح
ob	op	ot	ot	oθ	oj	oč	oh
ۋخ	ۋخ	ۋخ	ۋد	ۋد	ۋذ	ۋر	ۋر
ox	oc	oĵ	od	od	oδ	or	or
ۋز	ۋژ	ۋر	ۋس	ۋش	ۋبن	ۋص	ۋض
oz	oŹ	oz	os	oš	os	os	oz
ۋط	ۋظ	ۋع	ۋغ	ۋف	ۋق	ۋك	ۋگ
ot	oġ	of	oq	ok	og	ol	om
ۋل	ۋم	ۋن	ۋن	ۋو	ۋه	ۋء	ۋي
ol	om	on	on	ow	oh	oo	oy

مَنْحُ او پاي کپي

بۆ	پۆ	تۆ	تۆ	تۆ	تۆ	جۆ	چۆ	حو
bo	po	to	to	to	to	jo	čo	ho
خۆ	خۆ	خۆ	دۆ	دۆ	دۆ	ذۆ	رۆ	رۆ
xo	co	jo	do	do	do	do	ro	ro
زۆ	ژۆ	رۆ	سۆ	شۆ	بنۆ	صۆ	ضۆ	
zo	žo	zo	so	šo	šo	so	so	z
طۆ	ظۆ	عۆ	عۆ	فۆ	قۆ	کۆ	کۆ	کۆ
to	zo	fo	go	fo	qo	ko	go	
لۆ	مۆ	نۆ	نۆ	وۆ	هۆ	ءۆ	یۆ	
lo	mo	no	no	wo	ho	o	yo	

زورگي (- ٻڌڻ)

منح ڪي

ٻُ	پُ	تُ	ٿُ	جُ	چُ	حُ	
bə	pə	tə	ʈə	jə	čə	hə	
خُ	خُ	دُ	ڊُ	ڏُ	رُ	رُ	
xə	cə	ǰə	də	ḍə	ḍə	rə	
زُ	ڙُ	سُ	شُ	بُ	صُ	ضُ	
zə	žə	zə	sə	šə	ṣə	ṣə	
طُ	ظُ	عُ	غُ	فُ	قُ	ڪُ	گُ
tə	zə	ʃə	ǧə	fə	qə	kə	gə
لُ	مُ	نُ	ڻُ	وُ	هُ	ءُ	يُ
lə	mə	nə	ṇə	wə	hə	ə	yə

پای کپی

بَءَ	پَءَ	تَءَ	تَءَ	ثَءَ	جَءَ	چَءَ	حَءَ
bə	pə	tə	ʔə	θə	jə	čə	hə
خَءَ	خَءَ	حَءَ	دَءَ	دَءَ	ذَءَ	رَءَ	رَءَ
xə	cə	ǰə	də	ɖə	ðə	rə	ɾə
زَءَ	ژَءَ	بَرَءَ	سَءَ	شَءَ	بَنَءَ	صَءَ	ضَءَ
zə	žə	ɓə	sə	ʃə	ʂə	sə	z̪
طَءَ	ظَءَ	عَءَ	عَءَ	فَءَ	قَءَ	کَءَ	کَءَ
ʔə	z̪ə	ʕə	ǧə	fə	qə	kə	gə
لَءَ	مَءَ	نَءَ	نَءَ	وَءَ	هَءَ	هَءَ	یَءَ
lə	mə	nə	ɳə	wə	hə	ə	yə

لوست

غَبِيْز تَوْرِي

۱- لَنَدِ اَلِف (ا _ َ _ ه)

afğān افغان

anjūr آنخۇر

angur انگور

mazal مَزَل (َ َ)

stan سَتَن (َ)

war وَر (َ)

stunza سَتُونزَه

toba تَوْبَه

korba كَوْرَبَه

لَندِ اَلِفِ درې بَڼی لری

پیل کې : آ

مَنخ کې : َ

پای کې : ه.

۲۔ لَندِه یا (ئِ)

یرِه ira

یَنگُور ingor

یَنجَر injar

مِینِه mina

هیلِه hila

وینِه wina

سَرِی (جَمَع) sarı

حُی ı

بِیاتی byāti

که چږې یوه عربی کلمه زېر لری نو د پښتو ژبی په نوی لیکدود کې به هم
د زېر په بڼه لیکل کیږی لکه :

islām اسلام

inḡām انعام

ikrām اکرام، کې چې همزه زېر لری او

sālim سالم

ḡālim عالم

کې چې لام زېر لری، که زېر نه لری بلکی مده یا وی نو لنډه یا به لیکل
کیږی لکه :

šarīf شریف

karīm کریم

imān ایمان

چې عربی کې یاګانی دی او پښتو کې لنډه یا وېل کیږی.

مده یا : هغه یا چې مخکې یې زېر وی لکه: شریف. Šariyf

۶۰

۳- لَندِ واو (ؤ)

ubə ۋبە

uʃ ۋىش

uzd ۋىزد

sur سۋر

zum زۋم

rund رۋند

ju جۋ

wru وىرۋ

yu يۋ

که چهرې یوه عربی کلمه پېښ لری تو د پښتو ژبی په نوی لیکدود کې به هم
د پېښ په بڼه لیکل کیږی لکه :

آخری uxrawi کې چې همزه پېښ لری او

qurān قرآن

muṣṭafā مصطفی

کې چې قاف او میم پېښ لری، که پېښ نه لری بلکې مده واو وی تو لنډ
واو به لیکل کیږی لکه :

mansur منصور

maflum معلوم کې چې عربی کې واوونه دی او پښتو کې لنډ واو
وبل کیږی.

مده واو : هغه واو چې مخکې ترې پېښ وی لکه : معلوم.

mafluwm

٤- ورد آلف (ا)

اواز (آواز) **āwāz**

اش (آش) **āš**

ارام (آرام) **ārām**

مار **mār**

لاس **lās**

کان **kān**

لويا **lobyā**

خندا **xandā**

ماما **māmā**

۵- وُردہ یا (ی)

ešedal یشیدال

eğ ینگ

el ېل

der ډېر

žer ژېر

tel ټېل

šide شیدې

wize ویزې

lambe لمبې

۶- ۋىرد واو (ۆ)

or (اور) ۆر

oza (اوره) ۆزه

os (اوس) ۆس

kor كۆر

tol تۆل

koz كۆز

radyo رادىئو

Pisho پىشۇ

Zango زانگۇ

٧- زورگي (_ َ _ ِ)

کَلِي () (کلي) kəli

لَب () (لَب) ləz

تَر () (تَر) tər

وَر () (وَر) orə

تَ () (تَ) tə

زَ () (زَ) zə

تَمَرِين

لاندی گلمې نوى ليكدود ته واروي

خوله	اوره
موندته	اومه
انگار	اوبښته
ارمان	غښتلي
هيواد	مېرني
انتقام	لامبو
ايسته كول	ښارو

بې غږه توري

آ

الله يو دي.

مُحَمَّدَ دَ اَللهِ پيغمبر دي.

ب

بابا

بابا قرآن شریف وائی
قرآن کریم دَ اللہ کتاب دَی

پ

پاک

زہ خیل کالی پاک ساٹم

پاکوآلی د ائمان یوہ برخہ دہ

ت

تۆره

أحمد تۆره لرى

په تۆره جهاد گوى

ت

تۆپك

زما ماما تۆپك لرى.

غۆتى پە تال كې زانكى.

تۆكر لئ مالوچو جورىرى.

ث

ثَوَاب

لَمَوْخْ كَوَلْ ثَوَاب لَرِئ.

كَوْثَر دَ ثَوَاب كَارُونَه كَوِئ.

ج

جِهَاد

جِهَادِ گَوْلِ فَرَضِ دِی.

جَمَالِ مُجَاهِدِ دِی.

چ

چَمَن

دا چَمَن شين دى.

چينار دنگه ونه ده.

د چينې وټه خوږې دى.

ح

حَج

حَجَ گَوَل یو حَل فرض دی

دَ حامِد پلار حاجی دی

پہ کال کی یو حَل حَج آدا

کثیری.

خ

خَلک

خَلک پَہ زُمی کپ تَوَدی

جامی آغُوندی.

پَہ اوداسہ کپ دَ مَخ

پریمینحل فرض دی.

خ

خادر

آخک خادر لری.

په خادر لمونخ گوی.

د مازدیگر خلور رگفته دی.

ح

حان

زہ خیل حان پاک ساتھ.

حالہ کی ہکی دی.

د

دۋكان

داۋد دۋكان لَرى.

نارۋغ دَرَمَل خۋرى.

د

دَوْدِي

زَهْ پَهْ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ سره دَ دَوْدِي
پَهْ خَوَرْ لَو پِل گَووم.

سَوِي دَوْدِي خَوَرْ لَو رَوغْتِيَا ته زِيَان رَسَوِي.
كِتَابْتُون كِي دَوَل دَوَل كِتَابُونَه دِي

ذ

ذِکْر

دَ اَللّٰهُ ذِکْرَ کَوَلِ ثَوَابِ لَرِئِ
ذاکِرِ پَہْ مَدْرَسَہ کِی لَوَسْتِ
وایِ.

رۆژە

دَ رَمَضان پە میاشت کە رۆژە

نێۆل فَرَض دێ.

تۆل مُسلمانان سَرە ورۆنە دێ.

پښتو

پښتو سړي خه نه ويني.

زه له پانده سره مرسته کووم

ز

زَلَمِي

زَلَمِي بَنُو وَنَحْيَ تَه حَيَّ.

زَهْ وَسْ لَيْكَلْ كَوَلِي شَم.

ز

زَمِي

پَه زَمِي كِي سَارَه وِي.

شَاهِد زَرَنده لَرِي.

زَه پَه پَنبَتَو زَبَه لِيَكَل كَوِي

شَم.

ب

بیرە

دَ بیرى پرېښودل سُنْت دى.

زمۇر ښوونكى بیرە لرى.

بَلى سَره وى.

س

سَلام

سَلام اَچَوَل سُنَت دى.

بَنهُ هَلَك پَه لاره كپ پَه مَشَرَانَو سَلام
اَچَوى.

سَالِم دَ مَسْرُور ورور دى.

ش

شیدې

غوا شیدې گوی.

شاکر شیدې خبی.

زه د الله شکر گووم.

بنس

بنار

دا بنار دى.

په بنار کې گنه کوڼه وى.

بنار کې لوي لوي واټونه وى.

ص

صَادِق

صَادِق رَئِيسَتُوْنِي زده گووَنگِي دِي.

صُنْدُوق كِي جَامِي دِي.

صَبْر بَنُهْ خُوِي دِي.

ض

ضَرَر

ضَرَر رَسَوَل گونا لَرِی.

خَوَض کِی وَبَهُ دِی.

وَبَهُ دَ ژَوَنَد لِپارَهَضَرَوَرِی دِی.

ط

طالِب

زە د مَدَرَسې زده کوونکي یم.

طاہر بنه طالِب دي.

ظ

ظلم

کافران ظالمان دی.

ظریف دَ ظاہر ورور دی.

ع

عِلْم

دَ عِلْمِ زِدْ كِرِهَ فَرَضِ دِه.

زَهْ پَهْ مَدْرَسَه كِهِي عِلْمِ زِدِه

گَوُوم.

غ

غیرت

غنی یو غیرتی مُسلمان دی.

هغه له غریبانو سره مرسته

کوي.

افغانیستان لوړ او جګ

غروڼه لري.

ف

فُرْقَان

فُرْقَان دَ قُرْآن نَوْم دَي.

قُرْآن دَ آله كِتَاب دَي.

ق

قَلَم

دا قَلَم دِي.

زَهْ پَهْ قَلَم لِيَكَل كَوُوم.

قَارِي قُرْآن لَوَلِي.

ک

کابل

کابل د افغانستان پلازمېنه ده

مؤر خپل کور او چاپېريال

پاک ساتو.

گوثره په هوا کې الوزی.

کی

کولاب

دا د کولاب کول دي.

په بن کې رنکارنگ کولونه

شنه دي.

ل

لار

زۀ دَ لاری پۀ بنی آرخ حَم.

لۀ لاری ضرری شیان لری

گول ثواب لری.

م

مۆر

زە د خېلى مۆر خىدمەت گۇۈم.
مۆر پە اولاد دېر حەقۇنە لرى.

ن

ناک

ناک خوږه مېوه ده.

زه خپل نوم لیکلي شم.

ننګرهار د افغانستان یو

ولایت دی.

ب

بَن

دا بَن دَي.

پَه بَن كِي دَ مَنُو وَنِي دِي.

و

واورہ

پہ زُمیٰ کی واورئ وُری
وَری دَ سِپَرلی لؤمِری میاشت
دہ.

وُری تہ خواہہ وِرگول ثواب
لَری.

ه

هَوا

زَمَوِر هَيَوَاد بَنَه هَوا لَرِي.

زَه پَه لَوَسْت كِي هَخَه كَوؤَم.

۴

إِسْلَام زَمْوِر دِیْن دَی.

مَوْر دَ اِبْرَاهِیْم - عَلَیْهِ السَّلَام -

پَه مِلَت یَو.

مَا وُس دَ پَنْبَتَو اِمْلَاء زده

کَرِی دَه.

اِکرام، مأمور، سائل، لاجئ

ي

يۆم

يۆم دَ بَزْگَرِي يَوَه آلَه ده.

بِنُؤوؤنْگِي زده گُوؤنْکُو تَه وينا

گُوِي.

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library